

Uunga siunnersuut: Eqqakkat plastikkiusut atoqqinneqarsinnaanngornissaannik, sanaartornikkullu atorineqarsinnaanngortinnissaannik periarfissat suunersut pillugu Naalakkersuisut UKA2022-mut agguassassamik nassuiaasioqqullugit Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Nassuiaammi pisortat namminersortullu suleqatigiissutigisinnaat, aningaasartuutaasinnaasut, inatsisitigut suut allannguutaasariaqarnersut, allatigullu tapeeriaatsikkut periarfissiisinaanissaq mingunnerusumut ikaarsaariarnissamullu iliuusissat qulaajarneqassapput, kiisalu immikkoortiterinermut atortorissaarutit allallu sanaartugassaasariaqarnersut ilanngunneqassapput.

Inatsisartunut ilaasortaq Aqqalu C. Jerimiassen, Atassut

pillugu

Eqqissimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliap

Siunnersuutip aappasaanneernejarnan

ISUMALIUTISSIISUTAA

Ataatsimiititaliap suliaqarnermi makkuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Mala Høy Kùko, Siumut, siulittaasup tullia

Inatsisartunut ilaasortaq Charlotte Pike, Inuit Ataqtigiiit

Inatsisartunut ilaasortaq Emanuel Nuko, Naleraq

Inatsisartunut ilaasortaq Lars Poulsen, Siumut

Inatsisartunut ilaasortaq Mikivsuk Thomassen, Inuit Ataqtigiiit

UKA2021-imi ulloq 11. november siullermeerinninnerup kingorna siunnersuut ataatsimiititaliap misissorpaa.

1. Siunnersuutip imarisaa siunertaalu

Siunnersuutip uuma siunertarivaa eqqakkat plastikkit avatangiisitsinnut pitsanngitsumik sunniuteqarnerata pitsaasumik sunniuteqalernissaanut periarfissanik misissuinissaq. Sanaartornermi atortussanik tunisassiorsinnaanermut periarfissat qulaajarnerisigut plastikkinik eqqakkanik atoqqiisarnerup immikkoortiterinerullu tigussaasumik annertusineqarnissat siunnersuuteqartup kissaatigilluinnarpaa. Taakkununnga ilanngullugu eqqakkanik suliffeqarfimmut ESANI A/S-imut, inuussutissarsiutinut, innuttaasunut avatangiisinullu iluaqutaassasoq aamma siunnersuuteqartup maluginiarpaa.

2. Inatsisartuni siunnersuutip siullermeerneqarnera

Siullermeerneqarnermini siunnersuutigineqartoq Inatsisartunut ilaasortanit tapersorneqarluarpoq. Tamakkiinerusoq isigalugu Kalaallit Nunaanni avatangiisinik pitsaanerusemik illersuinissaq aamma atueqqinnissap tamassumani pingaaruteqarnera ilanngullugu.

3. Siunnersuummik ataatsimiititaliap suliarinninnera

Plastikkiniq eqqagassalerineq pillugit ajornartorsiutaasut inuiaqatigiinni ilisimaarineqarluarput tassaallunilu naalackersuinikkut suliaqartuni eqqumaffigineqarluartoq. Ukiuni kingullerni eqqakkat plastikkit ajornartorsiutiniq pilersitsinerat pillugu eqqumaffiginneq annertusiartorsimavoq pingaarnertumilli aaqqiussutissanut nutaanut eqqumaffigineqarluni. Inuiaqatigiinni mingutsitsinerup millisarnissaa anguniarlugu iliuutsinik assigiinngitsunik Naalackersuisut aallartitsipput, pingaartumik eqqakkanut passussinissamut suliffeqarfiup ESANI A/S-ip pilersinneratigut aamma Eqqakkanut iliuusissanut pilersaarut 2020-2031 sammisanut iliuusissanut tunngaviliisooqataalluartaapput.

Plastikkiniq eqqagassalerineq annertuumik unammilligassaqarpoq. Piffissami kingullermi pinngortitami plastikkit minnerusut aamma sumiiffinni qanigisani imaatigut avatangiisinut mingutsitsineq sammisassatut pingaartinneqarpoq. Ulluinnarni inuunermut pinngortitami plastikkit minnerusut isummerfigiuminaatsuusoq qanigisami imaatigut mingutsitsineq allatut inissisimavoq. Misissuinerit¹ uppersarparaat sissatsinni plastikkit nassaarisartakkatta amerlanersaat tassaasut uagut nammineerluta eqqakkavut, Tassunga ilanngullugu oktober 2021-mi OSPAR² ministerit nalunaarutaannut Naalackersuisut ilanngupput. Tassani pisussaattipugut plastikkinik ataasiaannaq atorneqartartunut imaanilu plastikkinut sissatsinnut annguttartunut 2025-mi 50 %-imik 2030-milu 75 %-imik aanikillisaanissatsinnut. Nunatsinni avatangiisinut aniatsitsinerup millisarnissaa nammineerluta akisussaaffigaarput, kisimiinngilagulli unammilligassanut aaqqiiniarnermi. Suliaq ingerlavoq siunnersuutigineqartorlu manna suliaq siuarsarneqarsinnaaneranut siunnersuutit allat assigalugit periarfissaavoq.

Plastikkiniq eqqakkanik atuinermik millisaaniarnermut iliuusissanut pilersaarut pillugu UPA19/172-mut isumaliutissiissutini ataatsimiititaliap eqqaasitsissutigissavaa. Plastikkinik atueqqinnissamik suliniutearnermut Naalackersuisut kommunit, inuussutissarsiutit allallu attuumassuteqartut peqataatissagaat ataatsimiititaliap isumaqatigiittup kaammattuutigaa. Taamatuttaaq suliamut peqataatitsinissamik sumiiffinni najugaqartut ilaatinneqarnissaat aallaqqaataaniilli qanoq tigussaasunngortinneqarnissaa ataatsimiititaliamit kaammattuutigineqassaaq. Plastikkinik atueqqinnissamik siunnersuutaasoq manna aamma

¹ Nalunaarusiaq 'Beach litter in West Greenland: a source analysis', 2021 & suliniutissanut pilersaarut

² Pinngortitami plastikkeqannginnerusaaq, 2020

² Oslo-Paris isumaqatigiissut

plastikkiniq atuinissamik minnerulersitsiniarluni siunnersuutaasimasumut arlalinnik assigiissuteqartut ataatsimiititaliaq isumaqarpoq. 2019-imi siunnersuummi anguniarneqartoq siunnersuummut matumunnga naapertuuttoq ataatsimiititaliamittaaq maluginiarneqarpoq, taamaattumillu Naalakkersuisunut kammattuutit taakku ataatsimititaliami suli tapersorsorneqarput.

3.1 Suliniutit ingerlasut

Plastikkiniq atuinermik millisaaniarnernut assigiinngitsunik suliniutinik tigussaasunik aallartitsisoqartoq ataatsimiititaliap ilisimavaa. ”Pinngortitami plastikkeqannginnerussaag” 2020-meersumi plastikkiniq atuinermik millisaaniarnermut sulianik tamakkiisumik takutitsiviusoq ataatsimiititaliamit immikkut eqqumaffigineqarpoq. Atueqqiisarneq pillugu tigussaasumik sammisaqarfiit assigiinngitsut arlallit pingaartinneqarput. Ajoraluartumik puiaasanik PET³-inik minnerusuinnarmik plastikkiniq atueqqittoqartoq ataatsimut inerniliisoqarpoq. Ataatsimiititaliamit nuannaarutigineqarpoq puiaasanik PET-nik atueqqiffiusunik ingerlaavartumik aaqqissuussisoqarmat puisanik PET-nik 91 % tikillugu atueqqiffiusinnaasumik.

Ataatsimiititaliamilli aamma ilisimaneqarpoq plastikkiniq eqqakkanik allanik katersuivinnik suliarinnittarfinnillu aaqqissuussinernik pilersitsisoqarsimanngitsoq. Taamaattumik suliamut atatillugu plastikkit assigiinngitsut atorneqaqqissinnaanerisa iluaqutissartai aamma nunami maani plastikkit eqqagassanngortut annertussusiisa sanilliunneqarnissai pingaartinneqassasut ataatsimiititaliap Naalakkersuisunut kaammattuutigaa.

Plastikkiniq atueqqinnissamut iliuusissat taamatuttaaq ”Eqqakkanut iliuusissanut pilersaarut 2020-2031”-imi Naalakkersuisunit malittassiuunneqarput, suliami qitiutinneqarluni pitsaaliuinikkut, atueqqinnikkut allatullu atuinikkut eqqakkat annertussusaannik millisaanissaq. Sumiiffinni periarfissaqarfiumngitsuni eqqakkat ikuallanneqarnissaat ungasianiillu kiasaanermut atorneqarnissaa kissaatigineqarpoq. Ikuallaanermi pisariaqanngitsumik avatangiisinut inuiaqatigiinnullu mingutsitsisoqannginnissaa qulakkearniarlugu ikuallat pujuisa gassitaanik sapinngisaq malillugu saliisoqarsinnaanissaa ataatsimiititaliamut qitiuvoq.

Anguniagassat pingajuanni eqqakkanik pitsaaliuineq asuliinnartitsinertaqanngitsumillu aningaasanik aqutsineq ”Eqqakkanut iliuusissanut pilersaarut 2020-2031” -mi sammineqarpoq. Tigussaasunngortitsinermi atueqqinnerup allamullu atuisinnaanerup allisarnissaa anguniagassat ilaattut siunertaavoq. Suliamut tamatumunnga siunnersuutigineqartoq qitiusutut inissisimavoq. Anguniakkat pingajuannik suliaqarnermi eqqakkanik assigiinngitsunik atueqqinnerulernerup qulaajarnissaa pingaartinneqarpoq. Pitsaanerumik angusaqarnissaq siunertarlugu iliuitsit taakku ataqatigiissarneqarnissaat ataatsimiititaliap Naalakkersuisunut

³ Puiaasat imermut sodavandinullu nalinginnaasumik atorneqartartut.

kaammattuutigaa. Suliamut matumunnga avatangiisinut aningaasaateqarfik qitiusumik inissisimasoq ataatsimiititaliaq aamma isumaqarpoq.

4. Siunnersuutip aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai

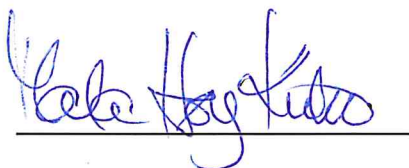
Inatsisartut Suleriaasianni § 33 imm. 1-imi allassimavoq siunnersuutip piviusunngortinneqarnissaanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai siunnersuutip tungavilersuutaani allaaserineqassasut.

Tamatumunnga atatillugu siunnersuutip piviusunngortinneqarnissaanut nalunaarusiap AC-mik ukiup ataatsimik sulisoqarnissaq 500.000 kr-nik aningaasatigut kinguneqassasoq ataatsimiititaliap maluginiarpaa.

5. Ataatsimiititaliap inassuteqaataa

Ataatsimiititaliap isumaqatigiittup siunnersuut akuerineqassasoq inassutigaa.

Taamatut oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnillutik matumuuna siunnersuut ataatsimiititaliap aappasaaniigassanngortippaa.

Mala Høy Kukò
Siulittaasup tullia

Mikivsuk Thomassen

Emanuel Nuko

Charlotte Pike

Lars Poulsen